

บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535

The Political Role of the Commander-in-chief, Royal Thai Army after Black May 1992

วันวิชิต บุญโปร่ง

Wanwichit Boonprong

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

Lecturer in Political Science, College of Government, Rangsit University Amphoe Muang, Pathum Thani, Thailand 12000

E-mail: wanwichit@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัย บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากการสังเกตแบบเจาะลึก การสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มนายทหารระดับชั้นนายพลของกองทัพบกทั้งหมด 10 ท่าน แบ่งเป็นกลุ่มอดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพบกจำนวน 5 ท่านและกลุ่มนายทหารที่กำลังรับราชการจำนวน 5 ท่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกภายหลังเหตุการณ์ทางการเมืองเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 และ ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามามีบทบาททางการเมือง และผลการศึกษาพบว่า บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกภายหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 เป็นต้นมา ยังคงอยู่ระดับมีความโดดเด่น ในฐานะผู้เข้ามาทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ กอปรกับความผันผวนในระบบการเมืองไทยกว่าช่วงทศวรรษที่ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามาสู่วงจรการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง รวมถึงความไม่พอใจต่อการแทรกแซงแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารภายในกองทัพของฝ่ายการเมืองและการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มทางการเมือง เป็นปัจจัยที่มีความชอบธรรมที่ผลักดันให้ผู้บัญชาการทหารบกยังรักษาสถานะและพื้นที่สำคัญทางการเมืองไทยได้ตลอดมา

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง ผู้บัญชาการทหารบก พฤษภาทมิฬ

Abstract

This research is a qualitative research that used content analysis of documents and interviews of 10 Generals of the Royal Thai Army were selected through purposive sampling method. Half of interviewers are former high ranking officers and another half are still in the military service. The purposes of this research are to study the political role of the incumbent Thai Army Commanders after the Black May 1992 uprising, and to study the factors

that made the incumbent Thai Army Commanders into politics. The results showed that the political role of the incumbent Thai Army Commanders after the Black May 1992 uprising still remains as the one that serves to maintain peace of the country. Moreover, political conflicts in Thailand over the last decade have pulled the Thai Army Commander into the role of conflict mediator. In addition, any offensive military intervention nomination of officers and the monarchy that had been affected by the movement of political groups are another two righteous factors that has pull the Thai Army Commanders to maintain a significant Thai political role all along.

Keyword: the political role, the commander-in-chief royal Thai army, black May

1. บทนำ

ภายหลังเหตุการณ์นองเลือดเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 กองทัพบกในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น ถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์ให้กองทัพลดบทบาททางการเมืองของตนเอง โดยเรียกร้องให้ปฏิรูปองค์กรสู่ความเป็นทหารอาชีพให้มากขึ้น ซึ่งกองทัพบกได้ปรับบทบาทที่เหมาะสมของตนเองในการเป็นพันธมิตรสำคัญและเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งบทบาทของผู้บัญชาการทหารบกแต่ละท่านพยายามหลีกเลี่ยงการเข้าไปแสดงความคิดเห็นหรือข้องเกี่ยวกับกิจการใดๆ ของฝ่ายการเมือง หากไม่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของกองทัพ หรือภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้กองทัพมีอำนาจหน้าที่อย่างไรก็ตาม กระแสการเติบโตของระบอบประชาธิปไตยมีผลให้เกิดสำนักทางการเมืองของผู้นั้นในสังคมไทยอย่างมากมาย การกล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนก่อให้เกิดกระแสการตรวจสอบและความคาดหวังว่าระบอบการเมืองไทยจะมีคุณภาพตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ความความเคลื่อนไหวทาง

การเมืองในรูปแบบต่างๆ กลับนำไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองและกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองอย่าง

รุนแรงจนนำไปสู่การปะทะกันและการบาดเจ็บล้มตายไปในหลายๆ เหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง

ดังนั้นบุคคลที่พอมีอำนาจหรือบารมีทางการเมืองที่จะสามารถดับไฟความรุนแรงของผู้นั้นในสังคมได้ ย่อมหนีไม่พ้นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก อีกทั้งในรอบสิบกว่าปีที่ผ่านมา มีกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองหลายกลุ่มมักหยิบยกการใช้สถาบันเบื้องสูงมาสร้างความชอบธรรมหรือวิพากษ์วิจารณ์สถาบันเบื้องสูงในลักษณะที่ไม่บังควรเป็นสาเหตุให้ผู้บัญชาการทหารบกตัดสินใจยึดอำนาจในเดือนกันยายน พ.ศ.2549 (McCarthy, 2007)

นอกจากนี้ความพยายามยับยั้งจิตใจของผู้บัญชาการทหารบกต่อการไม่ยึดอำนาจทางการเมืองแต่พยายามเสนอแนะทางออกทางการเมืองในยามบ้านเมืองกำลังเข้าสู่ภาวะอนาธิปไตย ดังเช่นการออกรายการโทรทัศน์ร่วมกับผู้บัญชาการเหล่าทัพในเดือนตุลาคม พ.ศ.2551 เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นลาออกนำไปสู่การจัดการเลือกตั้งใหม่ มากกว่าที่ฝ่ายกองทัพจะใช้อำนาจของตนเองเข้ามาแก้ไขปัญหของบ้านเมือง (Chye, 2008) นอกจากนี้ ผลพวงของความขัดแย้งในสังคมไทยยังคงสร้างความบดบังให้กับกลุ่มที่มีความเห็นทางการเมืองจนไม่สามารถหาช่องทางยุติปัญหาทางการเมืองตามกระบวนการ

ทางการเมืองตามปกติได้ ในที่สุดการรัฐประหารก็เกิดขึ้นในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ภายใต้การนำของผู้บัญชาการทหารบก แสดงให้เห็นว่าผู้บัญชาการทหารบกยังทรงอิทธิพลทางการเมืองไทยอย่างสืบเนื่องตลอดมา สำหรับทฤษฎีของการศึกษาวิจัยที่ถูกยกมาเป็นตัวอย่างงานศึกษาชิ้นนี้ได้แก่ ทฤษฎีความสัมพันธ์พลเรือน-ทหาร “A Unified Theory of Civil-Military Relations” (Bland,1999) ได้แก่การแบ่งปันอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองระหว่างกัน ซึ่งจะพบว่าความขัดแย้งของฝ่ายการเมืองและบทบาทของผู้นำของกองทัพนั้นมาจาก 4 ปัจจัยด้วยกันคือ

1. กองทัพใช้กำลังเข้ายึดอำนาจ
 2. การบริหารจัดการกองทัพภายใต้รัฐบาลพลเรือน
 3. กองทัพปฏิเสธการแสวงหาผลประโยชน์ของรัฐบาลพลเรือน
 4. รัฐมนตรีที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภายในกองทัพ ดังนั้นแนวคิดดังกล่าวต้องการสนับสนุนให้ทั้งสองฝ่ายมีพื้นที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของกันและกันและยังเป็นการเพิ่มมิติความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย
- ทฤษฎีต่อมาได้แก่บทบาททหารกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงเงื่อนไขการถอนตัวและลดบทบาททางการเมืองของทหาร การยอมรับการนำและการปล่อยถ่ายภารกิจการบริหารประเทศให้กับรัฐบาลพลเรือนอธิบายถึงปัจจัยการถอนตัวของทหารมี 4 ด้าน ได้แก่ วิสัย การถอนตัว เงื่อนไขทางสังคม แรงจูงใจ และเงื่อนไขที่จำเป็น ที่ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุการยอมรับให้รัฐบาลพลเรือนมีอำนาจเหนือกว่า รวมถึงปัจจัยภายในและภายนอกของประเทศที่กลายเป็นเรื่องท้าทายใหม่ต่อบทบาทของผู้นำกองทัพ ที่เรียกร้องกระบวนการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้มีความเป็นทหารอาชีพ มากกว่ายุคสมัยของภายใต้การปกครองยุคกองทัพเรืองอำนาจ (Boonprong, 2000)

ทฤษฎีต่อมาคือ การแทรกแซงทางการเมืองซึ่งพันเทพ พิริยะ โยธิน นำแนวคิดของ Nordlinger ที่มองบทบาททางการเมืองของทหารในฐานะ ‘ผู้ไกล่เกลี่ย’ ‘ผู้พิทักษ์’ และ ‘นักปกครอง’ มาประยุกต์กับสังคมการเมืองไทย ดังนี้

1. การเชื่อมโยงบทบาทผู้พิทักษ์ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้ผลักดันแนวคิดชาตินิยม
2. การเชื่อมโยงบทบาทผู้พิทักษ์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ในฐานะ ผู้ปกครองประเทศแบบอำนาจเบ็ดเสร็จ
3. พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะนักปฏิวัติสังคม ซึ่งมองว่า การปกครองแบบเผด็จการเป็นอุปสรรคกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย จึงวางบทบาทของกองทัพในฐานะผู้เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาประเทศในด้านมิติต่างๆ ในบทบาทผู้พิทักษ์รักษาระบอบประชาธิปไตย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สรุปแนวคิดทางการเมืองของผู้นำทางทหารของไทย ไว้ว่าปัจจัยที่ทำให้ทหารต้องเข้ามาข้องเกี่ยวทางการเมืองมีสามด้านด้วยกัน คือ ด้านอุดมการณ์ศักดินา ด้านการกล่อมเกล่อุดมการณ์ และด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางการเมือง (พรภิรมณ์ เชิงกุล, 2552)

ในขณะที่ผลงานศึกษาเรื่อง “การตัดสินใจของผู้บัญชาการทหารบก” (สุรพันธ์ พุ่มแก้ว, 2550) เกิดจากสาเหตุทั้งหมด 5 ประการได้แก่ 1. เกิดจากการปลูกฝังอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว 2. สถาบันการศึกษาของกองทัพบก 3. ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ 4. ชีวิตการรับราชการ และ 5. ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ที่มีผลต่อการกำหนดท่าทีหรือการตัดสินใจต่อการวางบทบาททางการเมืองในการสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลมากหรือน้อย ล้วนเป็นปัจจัยในการกำหนดสถานะที่เหมาะสมของผู้บัญชาการทหารบกในสังคมการเมืองไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ภายหลังเหตุการณ์นองเลือดในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 สังคมไทยส่วนใหญ่มองว่าภาพลักษณ์ของผู้นำกองทัพได้เปลี่ยนแปลงต่อการรักษาพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองไทย แต่ระยะเวลาเพียงสองทศวรรษบทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกได้กลับมาอยู่จุดเดิมที่ตนเองเคยมีอิทธิพลและบารมีทางการเมืองอีกครั้ง การวางระยะห่างโดยไม่มีภาพความใกล้ชิดกับนักการเมือง และทัศนคติความเป็นทหารอาชีพในมิติการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ย่อมเป็นฉายาภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพในสายตาประชาชน เมื่อเกิดปัญหาความแตกแยกทางการเมืองของผู้คนจำนวนมากภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางในสังคมไทยนั้น ได้เรียกร้องให้ผู้บัญชาการทหารบกใช้อำนาจของตนเข้ามาจัดระเบียบการเมืองไทยขึ้นมาใหม่ให้น้ำพาประเทศกลับสู่เหตุการณ์ปกติอีกครั้ง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษามบทบาททางการเมืองของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกภายหลังเหตุการณ์ทางการเมืองเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามามีบทบาททางการเมือง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. นายทหารระดับสูงของกองทัพบก จำนวน 5 นาย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
2. อดีตนายทหารนอกราชการที่มียศระดับสูงของกองทัพบกตั้งแต่ระดับชั้นพลตรีขึ้นไปและเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในกองทัพบก จำนวน 5 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบการตั้งคำถามแบบปลายเปิด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 วิธีการวิจัยเอกสาร

วิธีการศึกษาวิจัยเอกสารนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์เอกสารงานเขียนเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบก งานวิจัย ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นข้อมูลมาจากเว็บไซต์ต่างๆจากในประเทศและต่างประเทศ

3.3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การสัมภาษณ์บรรดานายทหารที่กำลังรับราชการในกองทัพบกจำนวน 5 นาย และอดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพบก จำนวน 5 นาย รวมทั้งสิ้น 10 นาย เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล สุ่มเพื่อการสัมภาษณ์แบบรายคน การสุ่มตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยได้แบ่งไว้

4. ผลการวิจัย

4.1 บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พบว่า 1. ยังทรงอิทธิพลต่อการเมืองไทย 2. มีความเป็นทหารอาชีพมากขึ้น และใช้บทบาททางการเมืองในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาประเทศ 3. ภายนอกประเทศและกระแสดการเติบโตของประชาธิปไตยมีผลต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้บัญชาการทหารบก 4. ขาดทักษะ ความเข้าใจในการบริหารประเทศ

ซึ่งวัฒนธรรมการเมืองไทยให้ความสำคัญกับผู้มีอำนาจ อีกทั้งระบบอุปถัมภ์ที่ยังรากลึกในสังคมไทยที่ฉายาของสถาบันกองทัพเปรียบเป็นสัญลักษณ์ของผู้มีอำนาจ และมีความใกล้ชิดและความจงรักภักดีกับสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างสูง ที่ฝ่ายกองทัพมองว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของประเทศ

กลายเป็นต้นทุนความเชื่อที่ว่าผู้นำกองทัพบกจะสามารถเข้ามาจัดการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะประเด็นทางการเมือง อีกทั้งการแสดงท่าทีใดๆ ของผู้บัญชาการทหารบกล้วนแต่เป็นการถูกตีความ หรือการส่งสัญญาณให้ฝ่ายการเมืองได้ใคร่ครวญ และยังคงเฝ้าจับตามองบทบาทของผู้บัญชาการทหารบกเสมอมา

4.2 ปัจจัยที่ทำให้ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามามีบทบาททางการเมือง พบว่า 1. ฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับสูงในกองทัพบก 2. สถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับความกระทบกระเทือน 3. ฝ่ายการเมืองไม่เข้าใจบทบาท และภารกิจของกองทัพบก 4. กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองกดดันให้ ผบ.ทบ.ตัดสินใจใช้อำนาจแก้ไขปัญหาทางการเมือง 5. ความทะเยอทะยานในวิถีทางการเมือง

การที่ฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในกองทัพบก โดยเฉพาะการนำนายทหารเข้ามาใกล้ชิดฝ่ายการเมืองและเข้ามาดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในกองทัพบก เป็นเหตุให้กองทัพบกเอกภาพในองค์กร รวมถึงการนำสถาบันพระมหากษัตริย์ที่กองทัพบกได้ถวายงานรับใช้ใกล้ชิดไปอ้างจนได้รับความเสียหาย กลายเป็นชนวนที่สำคัญผลักดันให้ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามามีบทบาทที่โดดเด่นในทางการเมือง อีกทั้งความคาดหวังของสาธารณชนในสังคมไทยที่ต้องการให้กองทัพบกเป็นเสาหลักในการรักษาความสงบสุขภายในประเทศ

5. การอภิปรายผล

จากแนวคิดความสัมพันธ์พลเรือน-ทหาร ทฤษฎีความสอดคล้อง (Concordance theory) (Schiff, 2009) ได้ถูกนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้เป็นอย่างดีประกอบไปด้วยตัวผู้เล่นทางการเมืองสามเสา ได้แก่ สถาบันกองทัพบก กลุ่มชนชั้นนำในสังคมไทย และกลุ่มประชาชนพลเรือน

ทั้งสามเสาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนี้ จะคอยทำหน้าที่รักษากติกาทางสังคมไทยระหว่างกันแม้ว่าบทบาททางการเมืองของกองทัพบกจะคงยังโดดเด่นในทางการเมืองไทย แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของสถาบันทางการเมือง หรือการเมืองภาคประชาชนซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะกำหนดท่าทีของกองทัพบกต่อกรวางสถานะตนเอง เมื่อมีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน โอกาสที่ผู้นำกองทัพบกจะผลิผลามเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองของตนเองจึงไม่เปิดพื้นที่ให้หยิบขึ้นมาใช้ได้อีก

ขณะที่เหตุการณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ของไทยมีความละเอียดคล้อยคลึงกับปรากฏการณ์ทางการเมืองในอียิปต์ (Varol, 2012) ได้สรุปข้ออ้างในการล้มรัฐบาลพลเรือนของผู้นำกองทัพอียิปต์ในปี 2013 เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการ “รัฐประหารเพื่อประชาธิปไตย” ได้อธิบายการแทรกแซงดังกล่าวว่าเป็นการเข้ามาคลั่งคลายเหตุการณ์นองเลือดภายในประเทศ และเป็นผู้กุมอำนาจในการสร้างบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยให้กลับคืนมาให้เร็วที่สุด แต่มีข้อคล้อยคลึงและข้อแตกต่างกันบางด้านระหว่างสถานการณ์การเมืองไทยกับอียิปต์ จุดที่คล้อยคลึงกันคือ รัฐบาลทั้งสองประเทศมีความเชื่อเหมือนกันว่าตนเองมีมวลชนที่สนับสนุนอยู่จำนวนไม่น้อยและปฏิเสธการพ้นจากอำนาจจากกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาล อีกทั้งข้อแตกต่างของทั้งสองประเทศคือ ประเทศไทยใช้สถานการณ์การแทรกแซงจากกองทัพบกเข้าสู่รูปแบบการปกครองและปฏิรูปทางการเมือง ในขณะที่อียิปต์ยังคงอยู่ในบรรยากาศการเผชิญหน้าทางการเมืองต่อไป

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีผลต่อการมีบทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกเสมอมาคือการที่ฝ่ายการเมืองเข้าไปแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับสูงของกองทัพบก นำมาซึ่งความไม่พอใจของนายทหารจำนวนหนึ่งที่มองว่าฝ่ายการเมืองเข้ามาทำลายขนบธรรมเนียมอันดีงาม และ

ทำลายระบบอาวุโสของบรรดานายทหารในกองทัพจากการหยิบยื่นผลประโยชน์ หรือตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญ จนทำให้กองทัพสูญเสียเอกภาพ ดังนั้นบทบาทที่สำคัญของผู้นำกองทัพคือการป้องปรามฝ่ายการเมืองไม่ให้ใช้อำนาจในการแต่งตั้งโยกย้ายที่ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรมในกองทัพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ทัศนรัชศ ชันทา, 2554) ที่กองทัพได้วางกรอบตามคุณธรรมการโยกย้ายนายทหารที่เคยประพฤติมาในอดีตมาอย่างดีแล้ว แต่การที่ฝ่ายการเมืองเข้ามาแต่งตั้งนายทหารที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตนจึงกลายเป็นเรื่องทำทาสระบบธรรมภิบาลในกองทัพตลอดมา

6. บทสรุป

บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกยังอยู่ในสถานะผู้ทรงอิทธิพลในสังคมไทยในระดับสูงตลอดมา แม้ว่าภายหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 ให้ผู้นำกองทัพจะมีการปรับทัศนคติต่อมุมมองทางการเมืองใหม่ในฐานะทหารอาชีพมากขึ้นก็ตาม ในขณะที่ประชาชนเริ่มมีสำนึกทางการเมืองของตนเอง ดังนั้นบทบาทของผู้นำกองทัพนอกจากจะเป็นผู้รับผิดชอบรักษาความสงบสุขภายในประเทศแล้ว ยังต้องทำหน้าที่รักษาคุณอำนาจในสังคมการเมืองไทย หากวิกฤตทางการเมืองที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ มีแนวโน้มไปในทิศทางที่รุนแรง ซึ่งที่สังคมมองว่าผู้บัญชาการทหารบกควรเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่หาทางออกและยับยั้งความวุ่นวายทางการเมืองให้ประเทศกลับคืนปกติสุขโดยเร็ว นอกจากนี้ผู้บัญชาการทหารบกยังมีต้นทุนทางสังคมที่สังคมไทยมอบความเชื่อมั่นให้ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารชั่วคราว ก่อนที่กองทัพจะมอบอำนาจคืนกลับประชาชนเมื่อบรรยากาศทางการเมืองของประเทศมีความเรียบร้อย

ในขณะที่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามามีบทบาททางการเมืองมาจากการที่ฝ่ายการเมืองเข้ามาใช้อำนาจแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งที่สำคัญในกองทัพจนเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างกัน ก่อปรกับที่สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกดึงไปเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางการเมืองในรอบหลายปีที่ผ่านมาจนได้รับความเสียหาย ซึ่งมูลเหตุหลักทั้งสองข้อนี้ สร้างความชอบธรรมให้ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามามีบทบาทประโยชน์ของกองทัพ และปกป้องสถาบันหลักที่ถือว่าเป็น “ศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ” เพื่อรักษาเอกภาพและความสามัคคีของผู้คนในประเทศให้ดำรงอยู่ตลอดไป

หากแต่ในอนาคต บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกยังคงมีความจำเป็นและถูกสาธารณชนคาดหวังตามความเชื่อแบบดั้งเดิมว่า ผู้บัญชาการทหารบกคือทางเลือกสุดท้ายในฐานะผู้ที่จะเข้ามาแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศให้กลับคืนสู่ความสงบเรียบร้อย และเป็นผู้รับผิดชอบการวางกติกาทางสังคมและการเมืองไทยขึ้นมาใหม่อีกครั้ง หากกระบวนการเมืองไทยยังคงปราศจากซึ่งความเข้มแข็งและหลักธรรมภิบาล ย่อมจะกลายเป็นวัฏจักรวงจรอุบาทว์ทางการเมืองไทยวงเวียนไปอย่างนี้ตลอดไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป มีดังนี้

- 1) ควรศึกษาประเด็นความสัมพันธ์พลเรือน-ทหารในระบอบประชาธิปไตยโดยให้กองทัพยอมรับอำนาจการควบคุมจากพลเรือน (Civilian Supremacy)
- 2) ควรปฏิรูปกองทัพควบคู่กับปฏิรูปการเมืองอย่างจริงจัง กองทัพเองก็ต้องรู้จักหน้าที่ หลีกเลียงความขัดแย้งของประชาชนในทางการเมืองและควรเคารพการตัดสินใจของรัฐบาลพลเรือน ซึ่งความเห็นที่

แตกต่างของผู้คนในสังคมนี้ นำไปสู่เงื่อนไขการยึดอำนาจของกองทัพตลอดมา

3) ควรมีการศึกษาวิจัยบทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกเป็นรายบุคคล เพื่อทราบถึงทัศนคติ หรือปัจจัยที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง เพื่อให้งานวิจัยในอนาคตมีความลุ่มลึกด้านเนื้อหามากขึ้น

4) ควรมีการศึกษาการเรืองบทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศที่เคยปกครองด้วยอิทธิพลของกองทัพมาช้านานและนำกองทัพพัฒนาสู่ความเป็นทหารอาชีพมากขึ้น อาทิ พม่า อินโดนีเซีย เพื่อเป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบกับบทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกของประเทศไทย

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ที่ให้คำปรึกษาชี้แนะงานวิจัยชิ้นนี้นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิตที่ให้ทุนสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในปี 2556 มาด้วยดี

8. เอกสารอ้างอิง

ทัศนัญช ชันทา. (2554). วิจัยค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตร์ บทบาททางการเมืองของทหารในช่วงรัฐบาลไทยรักไทย. หลักสูตร รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

พรภิรมณ์ เชียงกุล. (2552). แนวคิดทางการเมืองของผู้นำทหารของไทย (ทศวรรษ 2500-2534). สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

สุรพันธ์ พุ่มแก้ว, พลเอก. (2550). การตัดสินใจของผู้บัญชาการทหารบก.ออฟเซ็ท จำกัด

Douglas Bland.(1999). Unified Theory of Civil-

Military Relations. Armed Forces & Society. 26 (10).

Stephen McCarthy. (2007). Political Instability in Asia-Pacific: Lessons from the 2006 Coups in Thailand and Fiji's. Regional Outlook Paper No.13.

Ozan O. Varol .(2012). The Military as the Guardian of Constitutional Democracy.50 Columbia Journal of Transnational Law (Forthcoming).Lewis & Clark Law School.

Rebecca L. Schiff. (2009). The Military and Domestic Politics: A Concordance Theory of Civil-Military Relations. New York: Routledge Press.

Tan Seng Chye. (2008). Rivalry for Political Change in Thailand. RSIS COMMENTARIES,S. Rajaratnam School of International Studies, Nanyang Technology University.

Wanwichit Boonprong.(2000). Dissertation. The Thai Military Since 1957: The Transition to Democracy and the Emerging of the Professional Soldier. Master Dissertation. The University of Adelaide.